

Георги Крумов

Вместо предговор (Синият
тайфун)

Преди десетина години на една международна среща на писатели и преводачи стана дума за фантастиката. Разговорът се водеше на маса, но не маса с червено сукно, а край импровизираната трапеза на „най-свободните дискусии“, отрупана с греховни напитки и пепелници с хълмчета от угарки, под облак от гъст тютюнев дим и приятен шум от вавилонски разноезичен говор. Нощта преваляше в хотелската стая на един от участниците на срещата, повече любител, отколкото автор на фантастика. Тъкмо на него хрумна неосъществимата идея да класифицира някак фантастиката, да я напъха в някаква чинно подредена картотека, но още с първия проблем възбуди спор до небето, тоест до Космоса... Разговорът, както всички подобни среднощни откровения, течеше смътен и нестроен до момента, когато някой категорично постави съветската фантастика върху златната лавица на този жанр и се мотивира с краткото определение, че тя е най-хуманната. Това бе единствената „графа в картотеката“, по която никой не възрази, и с нея идеята за неосъществимостта на класификацията започна да се руши.

Споделям този малък епизод, защото и по моему едва ли има по-вярна преценка за постиженията на съветските фантасти от всички поколения. Каквито и да са търсенията и сполуките им в прозрението в близкото или далечното бъдеще, каквито и находчиви „открития“ да се раждат под перото на съветските писатели, подчинени на научно-техническата революция или най-свободния полет на мисълта, те гравитират не около абстракции, не около понятия с разплути очертания, а около човека, около духовните му нужди, жаждата му за красота и устойчива лична и обществена справедливост.

Ако у нас има наистина добре позната вече фантастика, тя безспорно е съветската. В библиотеките на нашия читател отдавна и трайно присъствуват произведения на Ал. Толстой, А. Беляев, И. Ефремов, А. Казанцев, познати са ни А. и С. Аврамови, И. Варшавски, А. Якубовски, В. Михановски, Ю. Никитин, И. Росоховатски, А. и Б. Стругацки, С. Гансовски и много други – и от книги, сборници, и чрез публикации в списания и вестници.

Неотдавна тъкмо в България известният съветски писател Аркадий Стругацки изрази едно свое виждане за задачата на фантастиката: „Колосална маса еснафи в целия свят (и в нашите страни) виждат например в космическите полети някакво продължение на каруцата: каруца – локомотив – автомобил – космически кораб. Фантастиката е длъжна да помогне на еснафа да види в това качествен скок в историята на човечеството. Ето защо фантастиката не бива да скрива действителността, тя е

длъжна да отразява живота такъв, какъвто е, без лъжи! В това е нейната реалност.“ Приятен е оптимизмът на Стругацки, но на еснафа едва ли е възможно да се обясни нещо, което е извън неговия тесничък мир, извън баналните му интереси, извън онова, което не пълни стомаха и не звънти в джоба му. Но подобна позиция дава оръжие в ръцете на читателя срещу еснафа, и то е преди всичко оръжието на неотстъпчивото правдолюбие, на постоянната гражданска ангажираност.

За хуманизма на съветската фантастика говори и В. Щербаков: „... във фокуса на вниманието на писателите фантасти все по-често попада вътрешният мир на човека, неговите преживявания, пристрастия и съдба в преобразен от фантазията свят... Науката днес пронизва всички области от човешката деятелност и сама е една от тези области и затова не може да не засяга сферата на човешките отношения, сферата на морала. Самата научна деятелност на хората неизбежно става обект на морална оценка. Науката възниква в обществото на класов морал, но това още не означава, че нямаме обективен критерий за морална оценка на човешката научна деятелност.“ За тясната – и обществено отговорна – връзка между наука и морал, осъществявана чрез човека, говори и И. Ефремов: „Не популяризацията, а социално-психологическата действителност на науката в живота и в човешката психика – това е същността на съвременната научна фантастика.“ И всичко това най-ярко, най-завладяващо, с неизчерпаемо остроумие и свободен замах на перото вече много пъти сме откривали в трудовете на съветските писатели. Читателят, доколкото вече е прочел този малък сборник, с който Варненското издателство открива своята поредица „Галактика“, вече е забелязал всичко това. Преоткрил е и тук редица най-примамливи елементи от богатството на стилови похвати, изненадващи идеи, овладяно въображение, дълбок подтекст, социален усет и насоченост въпреки ограничения, посветен само на морето тематичен кръг. Морето за съветските автори е любима акватория за вдъхновение, за силни нравствени внушения от комунистическия кодекс на етичните норми. В множество елементи на разказите срещаме ясно социално-философско съдържание и не е нужен критичен анализ, за да разберем моралната отговорност, която дава мисъл и перо на съветския автор. Той свързва познатите ни „канони“ на фантастиката с реалистичното наследство изобщо на съветската литература и духовна култура, свързва го все по-често и в действията демократизъм на своя многообразен, популярен по целия свят фолклор. Има нещо особено примамливо за разсъждения, което свързва – видимо или невидимо – търсенията на съветските фантасти с народното приказно наследство.

Понякога ни се струва, че руският писател е наследил от своя народ образи на герои, до каквито пишещата машина трудно може да извиси нови герои с подобни смело и остроумно изградени черти. Нека си припомним Иля Муромец или Садко, Кашей Безсмъртни или Святогор богатир, Микула Селянинович и още много други.

За хуманизма и – той върви неотменно с него – за демократизма на съветската литература, в това число и на фантастиката и научната фантастика, могат да се споделят много радващи мисли, но – както се казва в такива случаи – по-добре е те да си дойдат от прочетеното, от съжителството с писателите.

КРАЙ

© 1979 Георги Крумов

Сканиране: sig_Ivanhoe, 2008
Разпознаване и редакция: NomaD, 2008 г.
Редакция: Mandor, 2008 (#)

Издание:

Синият тайфун (сборник с разкази)
Книгоиздателство „Г. Бакалов“, Варна, 1979
Поредица „Галактика“ №1

Съветска, I издание
Съставител: Георги Крумов
Рецензент: Димитър Клисуров
Редактор: Милан Асадуров
Оформление: Богдан Маародинов и Жеко Алексиев
Илюстрация на корицата: Текла Алексиева
Художествен редактор: Иван Кенаров
Технически редактор: Пламен Антонов
Коректор: Жулиета Койчева

Дадена за печат на 28.II.1979. Подписана за печат на 7.V.1979. Излязла от печат на 30.VI.1979

Формат 32/70×100. Изд.№ 1253. Печ. коли 9. Изд. коли 5,83. Цена 1,00 лв.

Код 08 9536322231 5562-1-79

Държавна печатница: „Балкан“, София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9022>]